18-25 JANUARI 2023

SVERIGES KRISTNA RÅD BJUDER
IN TILL EKUMENISKA BÖNEVECKAN
WWW.SKR.ORG

EKUMENISKA BÖNEVECKAN 2023:

GÖR DET GODA, STRÄVA EFTER RÄTTVISA

SVERIGES
KRISTNA RÅD

Material till

BÖNEVECKAN FÖR KRISTEN ENHET

Gör det goda, sträva efter rättvisa

(Jesaja 1:17)

Gemensamt framtaget och publicerat av
Påvliga rådet för främjande av kristen enhet
Kyrkornas världsråds kommission för Faith and Order

INNEHÅLL

TILL ER SOM ARRANGERAR BÖNEVECKAN
FÖR KRISTEN ENHET 4
ÅRETS BIBELTEXT 5
INTRODUKTION TILL ÅRETS TEMA 6
FÖRBEREDELSEPROCESSEN BAKOM MATERIALET
TILL BÖNEVECKAN FÖR KRISTEN ENHET 2023 9

EKUMENISK GUDSTJÄNST
INSTRUKTIONER TILL ER SOM
FÖRBEREDER GUDSTJÄNSTEN 11
GUDSTJÄNSTORDNING 12
BIBELREFLEKTIONER OCH BÖNER
FÖR DE ÅTTA DAGARNA 14
MINNESOTAS KRISTNA RÅD 19

Bibelcitat: Bibelcitaten i det här materialet kommer från Bibel 2000

Till er som arrangerar böneveckan för kristen enhet

Bön för enhet: året runt

Här på norra halvklotet genomförs böneveckan av tradition 18 - 25 januari. Dessa datum föreslogs redan år 1908 av Paul Watson då de täcker in såväl Petrus som Paulus dagar i kyrkokalendern och därmed har symbolisk betydelse. På södra halvklotet är januari en tid för semester och kyrkorna brukar därför hitta andra sätt att genomföra böneveckan. Exempelvis under pingsten (föreslagen av kommissionen Faith and Order år 1926) som ju också är en betydelsefull högtid för kyrkans enhet.

Vi är medvetna om att det finns behov av flexibilitet och vill uppmuntra er till bruk av det här materialet året runt. som ett uttryck för den enhet och gemenskap vi i den världsvida kyrkan redan har uppnått och som en fortsatt gemensam bön för den fullkomliga enhet som är Guds vilja.

Anpassning av materialet

Bönematerialet kan behöva anpassas utifrån olika omständigheter. Hänsyn kan tas till såväl lokala liturgier och gudstjänstformer, som mera övergripande samhälleliga och kulturella kontexter. En sådan lokal tillämpning bör helst genomföras i ekumeniskt samråd. På en del platser finns redan sådana befintliga ekumeniska sammanhang. På andra platser hoppas vi att behovet av tillämpning kan bli startskottet för att gemensamt bygga upp ett sådant samarbete.

Att använda materialet

- För de kyrkor och kristna gemenskaper som gemensamt firar gudstjänst under böneveckan finns en ekumenisk gudstjänstordning med i bönematerialet. Man kan också välja att införliva delar av materialet i sina egna gudstjänster.
- Böner från den ekumeniska gudstjänstordningen och de ”åtta dagarna” kan tas i bruk på det sätt som bäst passar sammanhanget. För de grupper som följer böneveckan i sitt dagliga andaktsliv finns resurser till detta i de ”åtta dagarna”.
- För dem som vill genomföra bibelstudier på årets böneveckas tema är de ”åtta dagarnas” bibeltexter med tillhörande reflektioner också en god resurs. Dagarnas olika reflektionsfrågor, som i år även kommer med en daglig utmaning, kan rundas av med de avslutande förbönerna.
- För dem som vill be enskilt kan materialet bidra med riktning och tjäna som en påminnelse om att bönerna bes i gemenskap med människor över hela världen, för en alltmer påtaglig enhet i Kristi kyrka.

Årets bibeltext

Jesaja 1:12-18

Vem har begärt detta av er när ni träder fram inför mig, ni som trängs på mina förgårdar? Kom inte med era meningslösa gåvor, jag avskyr offerröken. Nymånad, sabbat, högtidssamling – jag tål inte falskhet och fest. Jag hatar era högtider och nymånadsfester, de har blivit en börda för mig, som jag inte orkar bära. När ni lyfter era händer i bön vänder jag bort blicken. Hur mycket ni än ber lyssnar jag inte. Ni har blod på händerna. Tvätta er, rena er! Låt mig slippa se era illdåd. Sluta göra det onda och lär er göra det goda. Sträva efter rättvisa, stöd den förtryckte. För den faderlöses talan, skaffa änkan rätt.

Låt oss gå till rätta med varandra, säger Herren. När era synder är scharlakansröda, kan de då bli vita som snö? När de är röda som purpur, kan de då bli vita som ull?

Bibel 2000

Introduktion till årets tema

Gör det goda, sträva efter rättvisa
(Jesaja 1:7)

Jesaja levde och verkade i riket Juda under 700-talet f.Kr. Han var samtida med profeterna Amos, Mika och Hosea. Tack vare att samtidens stormakter Egypten och Assyrien var försvagade rådde ekonomiskt välstånd och politisk stabilitet i både Juda och Israel. Samma tidsperiod kännetecknades emellertid i bägge rikena av skriande orättvisor och ojämlikhet.

Tidsperioden kännetecknades också av att rituella och formaliserade uttryck för gudstro blomstrade, med fokus på tempelgåvor och offer. Den rituella trosutövningen leddes av prästerna, vilka också gynnades av de rika och mäktiga. I och med den nära förbindelsen mellan templet och det kungliga palatset kom makten att koncentreras nästan fullständigt till kungarna och prästerna. Under större delen av historien hade dessa sällan stått upp för de förtryckta. Enligt den här tidens världsbild uppfattades de rika invånarna, med förmåga att skänka och offra mycket, som särskilt välsignade av Gud. De fattiga – som inte kunde bidra på samma sätt – betraktades snarare som förbannade och svartmålades för sin oförmåga att fullt ut delta i templets religiösa liv.

Jesaja försökte väcka folket till medvetenhet om situationens allvar. Snarare än hedervärt och välsignat, betraktade han samtidens religiösa uttryck som en skymf mot Gud, och ett infekterat sår. Jesaja såg hur orättvisorna orsakade revor i samhällsväven och hans profetior kritiserade samtidens politiska, samhälleliga och religiösa strukturer. Han pekade på dubbelmoralen i att skänka tempelgåvor samtidigt som man förtryckte de fattiga. Jesaja förband rättfärdighet och rättvisa med Gud själv och kritiserade kraftfullt korrupta ledare samtidigt som han tog de missgynnade i försvar.

Arbetsgruppen som utsetts av Minnesotas kristna råd har valt ut en vers från profeten Jesajas första kapitel till den centrala texten i årets bönevecka: ”lär er göra det goda. Sträva efter rättvisa, stöd den förtryckte. För den faderlöses talan, skaffa änkan rätt” (1:17).

Jesaja förkunnade att Gud förväntar sig rättfärdighet och rättvisa; från oss alla, hela tiden och i alla delar av livet. Världens brustenhet och fragmentarisering i vår tid speglar på många sätt de utmaningar som han konfronterade i sin förkunnelse. Rättvisa, rättfärdighet och enhet har sin grund i Guds kärlek till var och en av oss, och är en central del av vem Gud är och hur Gud förväntar sig att vi ska bemöta varandra. Guds vilja att skapa en ny mänsklighet ”av alla folk och stammar och länder och språk” (Upp 7:9) kallar oss alla till den fred och enhet som Gud i alla tider avsett för sin skapelse.

Profetens kritik mot sin samtids religiösa bruk är skarp ”Kom inte med era meningslösa gåvor, jag avskyr offerröken ... När ni lyfter era händer i bön vänder jag bort blicken” (vv. 13-15). Efter att han pekat ut problemen, kommer också lösningen. Folket förmanas att ”Tvätta er, rena er! Låt mig slippa se era illdåd. Sluta göra det onda” (v. 16).

Än idag ser vi skiljelinjer och förtryck uppstå varje gång en enskild grupp eller samhällsklass tilldelas privilegier framför andra. Rasismens synd skymtar fram genom varje trosföreställning eller handling som upphöjer en ”ras” över en annan.[1] Fördomar, upprätthållna av maktobalanser, går vida bortom enskilda relationer och in i samhällets bärande strukturer – ett systematiskt utövande av rasism. Somliga har gynnats, även kyrkor, medan andra tryckts ned eller exkluderats, bara för att de råkar ha en annan hudfärg eller kulturell tillhörighet, utifrån föreställningar om ”ras”.

Liksom religiösa människor då motsatte sig bibelns profeter, har även vi kristna varit delaktiga i upprätthållandet av fördomar, skiljelinjer och förtryck. Historien vittnar om att vi, snarare än att erkänna och vörda varje människas värdighet, alltför ofta varit delaktiga i syndiga strukturer så som slaveri, kolonisation, segregation och apartheid. Våra medmänniskor, skapta till Guds avbild, har därmed fråntagits sin värdighet utifrån falska föreställningar. Även i kyrkorna har man misslyckats med att värna alla de döptas okränkbarhet och förminskat systrar och bröder utifrån förmenta olikheter.

Martin Luther Kings ord: ”Det är en av vår nations tragedier, en av dess skamliga tragedier, att klockan 11 varje söndagsmorgon är en av de mest segregerade tidpunkterna, om inte den mest segregerade, i hela Amerikas kristenhet.” illustrerar väl hur hela mänsklighetens skiljelinjer hänger samman med sprickorna inom kyrkan. All uppdelning av människor har sin rot i synden, det vill säga i förhållnings-

[1] Det finns bara en ras, och det är människorasen. Däremot behöver vi erkänna att myten om ras har lett till rasism. Ras är inget biologiskt faktum; det är en social konstruktion som delar in mänskligheten i grupper, utifrån olika fysiska attribut. Fastän själva begreppet inte används överallt i världen, har det ändå använts som ett redskap för att kategorisera och förtrycka grupper av människor.

sätt och beteenden som går emot den enhet som Gud önskar för hela sin skapelse. Tragiskt nog är rasism en av de synder som har orsakat falska skiljelinjer mellan kristna, vilket lett till att man firar gudstjänst åtskilda, i separata byggnader. I vissa fall har det fört med sig att församlingar splittrats.

Tyvärr har inte mycket förändrats sedan tiden för Martin Luther Kings tal. Klockan 11:00 – den vanligaste tiden för gudstjänst – är ofta inget enhetens tecken, utan synliggör snarare skiljelinjerna mellan olika grupper och samfund. Enligt Jesajas profetiska ord är en sådan dubbelmoral inget mindre än en skymf mot Gud: ”Hur mycket ni än ber lyssnar jag inte. Ni har blod på händerna” (v. 15).

Lär er göra det goda

I bibelorden som valts ut till årets Bönevecka för kristen enhet visar profeten Jesaja hur vi kan lära oss att läka dessa sår.

Att vi lär oss göra det goda bygger på ett aktivt beslut att ägna oss åt självrannsakan. böneveckan är ett gynnsamt tillfälle för kristna att kännas vid att de skiljelinjer som finns mellan våra kyrkor och trosinriktningar inte kan skiljas åt från den vidare mänskliga familjens uppdelningar. När vi gemensamt ber för kristen enhet får vi tillfälle att reflektera över vad som förenar oss och hur vi kan ta oss an mänsklighetens orättvisor och brustenhet.

Profeten Mika påtalar att Gud har sagt oss vad som är gott, och vad som förväntas av oss: ”att du gör det rätta, lever i kärlek och troget håller dig till din Gud” (Mik 6:8). Att vi gör det rätta handlar om att varje människa respekteras. Rättvisan kräver en verkligt lika behandling för att vi ska kunna ta itu med historiska missgärningar utifrån ”ras”, kön, religion och socioekonomisk ställning. Att vi troget håller oss till vår Gud kräver botgöring, och slutligen försoning. Gud förväntar sig av oss att vi alla enas i ett gemensamt ansvar för alla Guds barns värdighet. Alla kristnas enhet vore ett tecken på, och en försmak av, hela skapelsens försonade enhet. Kristen splittring, däremot, försvagar detta tecken, genom att sprickorna fördjupas. Kyrkans uppdrag är ju att komma med läkedom för världens brustenhet.

Sträva efter rättvisa

Jesaja uppmanar Judas folk att sträva efter rättvisa (v. 17) och pekar därmed ut orättvisorna och förtrycket i deras samhälle. Han bönfaller dem om att ställa detta tillstånd till rätta. Strävan efter rättvisa kräver att vi vågar konfrontera de som utsätter andra för det onda. Det är ingen enkel uppgift, och kommer stundtals att orsaka konflikter, men Jesus försäkrar oss om att det är en väg som leder oss till himmelriket. ”Saliga de som förföljs för rättfärdighetens skull, dem tillhör himmelriket” (Matt 5:10). Kyrkor i olika delar av världen måste uppmärksamma på vilka sätt man formats av samhällsnormer och, passivt eller aktivt, bidragit till orättvisor. Rasismen har varit en av orsakerna till splittring som skurit tvärs igenom Kristi kropp. Toxiska ideologier, så som ”den vita rasens överlägsenhet” (White Supremacy) och ”upptäckardoktrinen” har gjort stor skada, särskilt i Nordamerika och i de länder som koloniserats av europeiska stormakter genom århundradena. Som kristna måste vi vara villiga att ta itu med sådana förtryckande system och tydligt stå upp för rättvisa.

Under det år som förberedelserna av materialet till böneveckan pågick i Minnesota var förtvivlan runtom i världen stor. Många olika former av lidande och förtryck förvärrades av covid-19 pandemin. Inte minst i det globala syd var det mycket svårt för många att få sina basbehov tillgodosedda och biståndet var i hög grad frånvarande. Under dessa omständigheter kändes ord ur Predikaren högaktuella: ”Vidare såg jag alla de våldsdåd som begås under solen: de förtryckta gråter men ingen tröstar dem, förtryckaren övar våld mot dem men ingen hjälper dem” (Pred 4:1).

Förtrycket skadar hela mänskligheten. Ingen verklig enhet kan existera ibland oss utan rättvisa. När vi ber för kristen enhet, behöver vi kännas vid både det förtryck som pågår nu, och det som varat i generationer. Vi behöver stå stadigt tillsammans i vårt engagemang för botgöring och göra Jesajas ord till våra; ”tvätta er, rena er!” för att ”ni har blod på händerna” (vv. 15, 16).

Stöd den förtryckte

Bibeln lär oss att vår relation med Kristus inte kan lösgöras från vårt förhållningssätt till hela Guds folk, i synnerhet de som han kallar för ”dessa mina minsta” (Matt 25:40). Vår omsorg om varandra förutsätter ett engagemang i mishpat, det hebreiska ordet för reparativ rättvisa. Det handlar om att stå upp för de vars röster inte blivit hörda, om att blottlägga orättfärdiga strukturer och bygga nya som kan främja och garantera alla deras rättigheter. Det handlar om ett engagemang som sträcker sig bortom vår vänskapskrets, familj och församling och omfattar hela mänskligheten. Vi kristna är kallade att lyssna till klagoropen från dem som lider, så att vi bättre kan förstå och svara an på deras berättelser. Martin Luther King påtalade ofta att ”uppror är de ohördas språk.” När protester och oroligheter uppkommer i samhället är det ofta på grund av röster som inte blivit hörda. Om kyrkorna förenade sina röster med de förtrycktas skulle ropen efter rättvisa och befrielse förstärkas. Vi tjänar och älskar Gud och vår nästa när vi står enade och tjänar och älskar varandra.

För den faderlöses talan, skaffa änkan rätt

Änkan och den föräldralöse, liksom främlingen, har i den hebreiska bibeln särskild betydelse som representanter för samhällets mest utsatta personer. Under den ekonomiskt blomstrande tid då Jesaja var verksam i Juda, hade änkornas och de föräldralösas situation blivit alltmer akut då de, utan beskydd och rätt till egen mark, saknade möjlighet att försörja sig. Profeten förmanade samhället, som frodades i sitt överflöd, att också värna och försvara sina fattiga och mest utsatta. Hans profetiska rop ekar in i vår tid när vi stannar upp och reflekterar över vilka som är de mest utsatta i vårt samhälle.

Vilkas röster är det som inte hörs i våra sammanhang? Vem saknar representation vid bordet? Och varför? Vilka kyrkor och trosgemenskaper saknas i våra ekumeniska samtal, aktioner och böner för kristen enhet? När vi nu tillsammans går in i böneveckan, hur vill vi förhålla oss till de röster som saknas ibland oss?

---

[2] ”Upptäckardoktrinen” har sitt ursprung i en bulla utfärdad av påve Alexander den VI (4 maj 1493). Den rättfärdigade att man trängde bort urfolken och tog över deras mark utifrån uppfattningen om att kolonialmakterna ”upptäckt” dessa landområden.

Avslutningsvis

Jesaja utmanade Guds folk att gemensamt börja göra det goda; att tillsammans sträva efter rättvisa, värna de utsatta, försvara den föräldralöse och stå upp för änkan. Profetens utmaning gäller även oss idag. Hur kan vi tillsammans manifestera kristen enhet på ett sätt som tar itu med vår tids ondska och orättvisor? Hur kan vi gå in i dialog, öka vår medvetenhet, söka insikt och förståelse för varandras levda erfarenheter?

Dessa böner och mellanmänskliga möten har kraft att förvandla oss – både som individer och kollektiv. Låt oss vara öppna för Guds närvaro i alla våra möten när vi söker förändring, synliggör förtryck och ber om läkedom för rasismens synder. Låt oss tillsammans gå in i kampen för rättvisa i vårt samhälle. Alla hör vi till Kristus.

Förberedelseprocessen bakom materialet till böneveckan för kristen enhet 2023

Årets tema valdes ut och förbereddes av en grupp kristna i USA som sammankallats av Minnesotas kristna råd. Från och med december 2020 möttes gruppen till att börja med över nätet. Många kände redan varandra och alla var väl bekanta med Minnesotas kristna råds arbete. Några av dem hade ledande roller i rådet och engagemang eller pastorala uppdrag i andra organisationer, församlingar och sammanhang. Den internationella gruppn som av Påvliga rådet för främjande av kristen enhet och Kyrkornas världsråds kommission för Faith and Order utsetts till att färdigställa böneveckans material, möttes med delegaterna från Minnesotas kristna råd i Château de Bossey, Schweiz, den 19-23 september 2021.

Minnesota har under många år varit en av de platser i USA som härbärgerat flest rasistiskt motiverade orättvisor. Den mest omfattande massavrättningen i landets historia ägde rum i Minnesota 1862, då 38 personer ur Dakotas urfolk hängdes, på annandag jul i Mankato, efter en tids stridigheter. Medan de förberedde sig på att dö, sjöng dessa 38 personer tillsammans psalmen Wakantanka taku nitawa. En version av den finns med i den bifogade gudstjänstordningen.

I vår tid har Minnesota befunnit sig mitt i centrum av protesterna mot rasismen. Efter att covid-19 stängt ned världen i mars 2020, väckte polisen Derek Chauvins mord på den unge afroamerikanske mannen George Floyd en rättfärdig vrede som fick människor över hela världen att trotsa förbuden och gå ut på gatorna i protest mot vad de fått bevittna på sina tv-skärmar. Chauvin, som omedelbart avskedades efter dådet, skulle komma att bli den förste polis i vår moderna historia som fälldes för att ha mördat en svart person i Minnesota. [3]

Diskrimineringen av rasifierade personer har genom USA:s historia orsakat djupa revor mellan olika samhällsgrupper. Idéer om ras har även varit en av huvudorsakerna till den historiska kyrkosplittringen i landet. I andra delar av världen har andra icke-läromässiga faktorer fått liknande effekter. Kyrkornas världsråd försöker därför av tradition att hålla samman strävan efter kyrkornas enhet med strävan att överbrygga revor, såsom exempelvis rasism, i hela mänskligheten. Bönen för kristen enhet får en större tyngd när den äger rum mitt i kampen mot det som drar isär oss människor som alla är skapade med samma värdighet, till Guds avbild.[4] Minnesotas kristna råd, som redan har ett engagemang i dessa frågor, har genom sin arbetsgrupp tagit fram bibeltexter, ämnen, musik och andaktsordningar till årets Bönevecka för kristen enhet.

Arbetsgruppen har utgjorts av flera generationers pastorer, präster och församlingsaktiva som arbetat i frontlinjen. De har ansvarat för såväl andlig omsorg som samhällsorienterat engagemang i regionen, och har fått bevittna både frustration och sorg. Arbetsgruppens medlemmar har representerat flera olika kulturella grupper och trosgemenskaper, även urfolks- och afroamerikanska gemenskaper som befunnit sig i centrum av den senaste tidens händelser. Under färdigställandet av det här materialet har de fortsatt fått bevittna utomrättsliga mord, barn som dött till följd av det eskalerande våldet och fortsatta prövningar på grund av pandemin.[5]

Förberedelsemötena över nätet har blivit till ett heligt och tryggt rum, där man kunnat hämta kraft, få stöd av varandra och be tillsammans i en tid av utmanande händelser, som stormningen av Capitolium, rättegången mot den före detta polisen Derek Chauvin och årsdagen av mordet på George Floyd.

Arbetsgruppen har bestått av män, kvinnor, mödrar, fäder, berättare och själavårdare. Tillsammans har de representerat en mångfald av gudstjänsttraditioner och olika andliga

[3] Chauvin avskedades av Minneapolis förste afroamerikanske polischef, Medaria Arradondo.
[4] Se till exempel: Unity in Today's World – The Faith and Order Study on the Unity of the Church and the Unity of Humankind, Geneva, WCC, 1978; Church and World – The Unity of the Church and the Renewal of Human Community, Geneva, WCC, 1990.
[5] Begreppet "utomrättsliga mord" betecknar mord som begåtts av statliga myndigheter utan rättsprocess. Ett exempel är dödsskjutningen av Daunte Wright i april 2021.

uttryck. Såväl representanter för landets urfolk som från invandrade grupper, med varierande grad av tillgång till sina egna språkliga och kulturella traditioner, men som samtliga nu betraktar regionen som sitt hem. Medlemmarna har representerat både storstad och förort, liksom flera olika kristna sammanhang. Mångfalden har berett marken för såväl djup reflektion som solidaritet mellan de många olika perspektiven.

Medlemmarna i Minnesotas arbetsgrupp hoppas att deras personliga erfarenheter av rasism och annan diskriminering ska kunna tjäna som vittnesbörd om hur omänskligt Guds barn faktiskt kan behandla varandra. Det är också utifrån en djupt känd, inre längtan de som kristna velat gestalta den gudagivna enhet som kan stå upp mot och riva ner de skiljelinjer som hindrar oss från att verkligen förstå och erfara vad det innebär att vi alla hör till Kristus.

Ekumenisk gudstjänst

Instruktioner till er som förbereder gudstjänsten

Floden eller vattnet som symbol har en hög kulturell relevans för den lokala arbetsgrupp som utformat materialet till den här gudstjänsten. Under olika historiska epoker i Minnesota har floden och vattnet stått för såväl kulturell nyskapelse som folkmord.

Som symbol har både vattnet och floden teologisk och liturgisk betydelse. Böneveckan för kristen enhet infaller på norra halvklotet i januari, när flera kyrkliga traditioner firar Jesus dop. Tron på att vi alla är inneslutna och delar av en älskad gemenskap som både redan är och ännu inte, ger kraft åt vårt engagemang för rättvisa, kallar oss till offentligt vittnesbörd och att bli Guds medskapare i förverkligandet av fred och rättvisa för hela världen.

I andra delar av världen genomförs böneveckan omkring pingsten, när vi firar kyrkans födelse och byggs upp som levande stenar i Kristi kropp. Kyrkan sätts i rörelse av Anden, mitt i mångfalden, med den helige Andens profetiska kraft. Enheten mitt i mångfalden blåser liv i vårt engagemang för rättvisa, synliggör vår mänsklighet och ger oss förmågan att kommunicera med varandra trots våra olikheter och tillsammans vittna om Guds kraft.

Förbindelsen mellan sten och vatten handlar hos Minnesotas urfolk om att inse livets betydelse och värde. Vattnet och stenen innehar i de flesta amerikanska urfolkstraditioner heliga positioner. Vatten är liv och stenar representerar heligheten hos den mark där många förfäder stått och gått innan oss. Hela skapelsen är klädd i Guds Ande och därför hör vi alla samman. Två symboler förekommer i den här gudstjänsten: vattnet, som symboliserar vårt dop in i nytt liv, och stenen, som representerar vår och våra förfäders historia.

Efter att ha välkomnat församlingen stannar vi upp för en stunds bekännelse och förlåtelse, som innefattar böneveckans centrala bibeltext (Jes 1:12-18). Som del av syndabekännelsen, häller gudstjänstledaren en kanna vatten i dopfunten (eller i en skål) under läsningen av verserna 16 och 17.

Det är viktigt att detta genomförs långsamt och hörbart så att församlingen får meditera över betydelsen av vad som har sagts och vad som symboliskt erinras. Efter bekännelsen och förlåtelseorden kommer en inledningsbön, en psalm och sedan Ordets liturgi.

Predikan utgår från Jesaja-texten och bör hålla samman frågorna om kristen enhet och rasism, som ju är både individuella, systemiska och institutionella. Marginalisering av människor på grund av deras ”ras”, kultur eller språk river isär den mänskliga gemenskapens väv och orsakar fragmentisering av den kristna gemenskapen. Den kristna enheten behöver vara stark och synlig för att kunna synliggöra hur samma Ande som vi fått ta emot i dopet skapar enhet ur skapelsens rika mångfald och är Guds plan för hela mänsklighetens enhet.

Predikan behöver även peka mot den symbolhandling som följer. Alla som närvarar ska ha fått ta emot en sten när de anländer. De som tillsammans planerar genomförandet av gudstjänsten kan hjälpas åt att bjuda in två eller tre personer som berättar om orättvisor på rasistisk grund och om hur kristen enhet skulle kunna bidra till förändring. Efter varje delning lägger talaren sin sten vid korset eller vid ett tänt ljus, symboler för hörnstenen Kristus. Denna symbolhandling bör i sin helhet få omkring 15 minuter av tiden. I och med att den avslutas kan den som leder gudstjänsten uppmuntra församlingen att fortsätta dela berättelser med varandra efter gudstjänsten.

Liturgin avslutas med församlingens förbön, gemensamt bedjande av Herrens bön, välsignelsen och sändning.

Ordningen för denna ekumeniska gudstjänst är enkel och kan lätt anpassas efter lokala omständigheter och traditioner, så att en mångfald av uttryck, riter och böner ryms. Liturgins skrivna ord vill förmedla något av de känslor, den kamp och det hopp som nutidens ättlingar till förslavade afroamerikaner och urfolk i Minnesota bär på. Detta blir särskilt tydligt genom de sånger som valts ut och bifogas till gudstjänstordningen.

Gudstjänstordning

G Gudstjänstledare
L Läsare
F Församling

Inledningsmusik

Samlingsord

Systrar och bröder, vi är samlade här i Faderns och Sonens och den helige Andens namn.

Genom dopets vatten har vi alla blivit del av Kristi kropp. Ändå har vi genom våra synder orsakat smärta och gjort varandra illa.

Vi har misslyckats med att göra det goda. Vi har inte strävat efter rättvisa, och inte hörsammat Guds uppmaning att visa omsorg om änkan och den föräldralöse (Jes 1:17). När vi nu samlas, låt oss reflektera över vad vi gjort och inte gjort och tillsammans lära oss göra det goda och sträva efter rättvisa.

Vi behöver Guds nåd för att överbrygga våra skiljelinjer och för att befrias från de system och strukturer som bidragit till att söndra våra gemenskaper.

Vi samlas för att i bönen återfinna vår kristna enhet, för att ”öppna våra hjärtan, så att vi frimodigt får upptäcka värdet i att vara inkluderande och den rikedom som finns i våra skillnader. Vi ber i tro.”

Psalm/Sång
Välkomstord

Inbjudan till bekännelse och förlåtelse

Bekännelse och förlåtelse genom läsning av Jesaja 1:12-18

G Vi ber och bekänner, med profeten Jesajas ord:
L1 Vem har begärt detta av er när ni träder fram inför mig, ni som trängs på mina förgårdar? Kom inte med era meningslösa gåvor, jag avskyr offerröken. (12-13a).
F Förlåt oss Gud, när vi kommer till gudstjänst och inte har varit trogna mot dig.

Tystnad

L2 Nymånad, sabbat, högtidssamling – jag tål inte falskhet och fest. Jag hatar era högtider och nymånadsfester, de har blivit en börda för mig, som jag inte orkar bära. (13b – 14).
F Vi ber om förlåtelse för kyrkornas delaktighet i kolonialismens brott runtom i vår värld.

Tystnad

L3 När ni lyfter era händer i bön vänder jag bort blicken. Hur mycket ni än ber lyssnar jag inte. Ni har blod på händerna. (15)
F Vi ber om förlåtelse för de orättvisor och det förtryck som skadat mångfalden och harmonin i din skapelse.

Tystnad

(Gudstjänstledaren häller långsamt en kanna vatten i dopfunten eller i en skål under läsningen.)

L4 Tvätta er, rena er! Låt mig slippa se era illdåd. Sluta göra det onda och lär er göra det goda. Sträva efter rättvisa, stöd den förtryckte. För den faderlöses talan, skaffa änkan rätt. (16, 17)
F Liksom vi har renats genom dopets levande vatten, förlåt oss på nytt och försona oss med varandra och din skapelse.

Tystnad

L5 Låt oss gå till rätta med varandra, säger Herren. När era synder är scharlakansröda, kan de då bli vita som snö? När de är röda som purpur, kan de då bli vita som ull? (18)
G Må Gud i all sin nåd befria er från era synder så att ni gör det rätta, lever i kärlek och troget håller er till er Gud.

Tystnad

G Gud den allsmäktige hör våra böner, visar oss nåd och förlåter oss våra synder.
F Gud, vi tackar dig.

Bön

G Gud, våra hjärtan och kroppar tackar dig för möjligheten att få komma inför dig och bekänna vår delaktighet i världens orättvisa och brustenhet.
Vi kommer tillsammans, som en enda helig familj, förenad i din skapelses sköna mångfald: en del av oss är ättlingar till urfolk, andra till de förslavade, en del av oss till de som förslavat, andra är migranter, en del av oss är flyktingar, och alla hör vi till Kristi enda kropp.
Vi tackar dig för att du genom dopets levande vatten renat oss från våra synder, läkt oss och fört oss in i kärlekens gemenskap, Guds familj. Vi tackar och prisar dig, hela skapelsens Gud.
På vår gemensamma vandring vill vi öppna våra hjärtan och ögon för att förstå mer av den heliga visdom som delats och förts vidare till alla folk. Hjälp oss bejaka vår enhet med varandra och påminn oss om att vi är en familj som mitt i skapelsen samlats av den helige Anden.
F Amen.

Psalm/sång

Läsning ur Efesierbrevet 2:13-22

Psaltaren 42 *(växelläsning)*

L Som hjorten längtar till bäckens vatten, så längtar jag till dig, o Gud. Jag törstar efter Gud, efter den levande Guden. När får jag komma, när får jag träda fram inför Gud?
F Sätt ditt hopp till Gud! Jag skall åter få tacka honom.
L Tårar har blivit min föda dag och natt. Ständigt frågar man mig ”Var är din Gud?” Jag överväldigas av sorg när jag minns det som var, hur jag gick i den Mäktiges hägn upp till Guds hus, med tacksägelse och glädjerop i skaran som drog upp till högtid.
F Sätt ditt hopp till Gud! Jag skall åter få tacka honom.
L Varför är du tyngd av sorg, min själ, och full av oro? Sätt ditt hopp till Gud! Jag skall åter få tacka honom, min räddare och min Gud. Min själ är tyngd av sorg;
F Sätt ditt hopp till Gud! Jag skall åter få tacka honom.
L Om dagen skall Herren skänka sin nåd, om natten skall jag sjunga till hans ära och be till Gud som ger mig liv. Jag säger till Gud, min klippa: Varför har du glömt mig? Varför måste jag gå sörjande, plågad av fiender?
F Sätt ditt hopp till Gud! Jag skall åter få tacka honom.
F Det skär mig in i märgen när mina fiender hånar mig, när de ständigt frågar: ”Var är din Gud?” Varför är du tyngd av sorg, min själ, och full av oro?
F Sätt ditt hopp till Gud! Jag skall åter få tacka honom.

Läsning ur Matteusevangeliet 25: 31-40

Psalm/sång

Predikan/betraktelse

(En stunds tystnad eller psalm)

Stenar och berättelser

De två eller tre berättarna ges ordet.

G Vi kommer nu att få ta del av några berättelser. Likt levande stenar får vi vara vittnen till berättelser som ska leva vidare. Med varje delning byggs Kristi kropp upp och stärks. Våra berättelser flätas samman med berättelsen om Kristus, vår kristna enhets hörnsten. Liksom Gud har skapat oss att leva i gemenskap, hänger också våra berättelser samman med varandra. Låt oss tillsammans reflektera, var och en med sin sten i handen, när vi lyssnar till dessa berättelser. Berättarna delar sina berättelser. Efter varje berättelse, förenas de med resten av församlingen i svaret nedan:
F Jag vill hörsamma Jesajas rop om att ’göra det goda och sträva efter rättvisa.’

Psalm/sång

Förbön

G I tro och tillförsikt kommer vi inför Gud Fader, Son och helig Ande och ber:
Skapande Gud, vi lever idag med konsekvenserna av handlingar som har gjort livet ohållbart för några av oss och resulterat i överflöd för andra. Lär oss att förvalta de resurser du har gett oss med ansvar för allas väl och med respekt för din skapelse. Hela skapelsen ropar ännu som i födslovåndor till dig.
F Lär oss och visa oss vägen.
G Barmhärtige Gud, hjälp oss att reparera den skada som vi har åsamkat varandra och överbrygga de skiljelinjer vi har orsakat bland ditt folk. Liksom Jesus Kristus andades helig Ande över lärjungarna i din nya skapelses gemenskap, sänd oss din nåd till läkedom för våra sprickor och ge oss den enhet för vilken Jesus bad.
F Lär oss och visa oss vägen.
G Kristus, du som är vägen, sanningen och livet, du förkroppsligade rättvisan genom ditt uppdrag här på jorden; genom det goda som du gjorde, de murar och fördomar som du rev ner. Öppna våra hjärtan och sinnen så att vi kommer till insikt om att vi fastän många, är ett i dig.
F Lär oss och visa oss vägen.
G Helige Ande, du skapar på nytt jordens ansikte. Bergens toppar, skyarnas åska, havens rytmer talar till oss -
F För att vi hör samman.
G Stjärnornas matthet, morgonens bris, daggdropparna på blomman talar till oss –
F För att vi hör samman.
G De fattigas, de förtrycktas och de marginaliserades röster talar till oss –
F För att vi hör samman.
G Över allt annat, lyfts våra hjärtan till dig, vår ”Abba, Fader”, när vi ber:
F Vår Fader....

Avslutande bön

G Evige Gud, betrakta dessa ansikten som samlats i helig gemenskap och sänd dem dit du önskar att de går. Stärk dem med din helige Ande att fortsätta dela sina berättelser, att göra det goda och sträva efter rättvisa för din skapelses skull.
Bevara dem så att de blir ett, så att världen kan tro att du sänt din son Jesus för att världen ska ha liv.

Sändning

G Herren välsigne er och bevare er;
Herren låte sitt ansikte lysa över er och vare er nådig.
Herren vände sitt ansikte till er och give er frid.
F Amen.

Psalm/Sång

Bibelreflektioner och böner för de åtta dagarna

DAG 1

Att lära oss göra det goda

Bibeltexter

Jes 1:12-18	Lär er göra det goda. Sträva efter rättvisa, stöd den förtryckte. För den faderlöses talan, skaffa änkan rätt.
Luk 10:25-36	”Och vem är min nästa?”

Reflektion

Enligt Jesaja vill Gud inte bara att Juda ska bli mer rättvist utan även att principen att alltid göra det rätta efterlevs. Gud vill att vi bryr oss om hur föräldralösa och änkor har det, men även att vi gör vad som är rätt och gott för dem – och för alla andra som på något sätt marginaliserats av samhället. Det hebreiska ordet för gott är *yaw-tab'* som betyder glad, behaglig, att göra bra ifrån sig, och att göra något vackert.

Att vara kristen innebär att vara lärjunge. Alla kristna lyder under Guds ord, och vi får tillsammans lära oss vad det innebär att göra det goda, liksom vem som är i behov av vår solidaritet. I takt med att samhället blir alltmer likgiltigt inför andras behov behöver vi, i egenskap av Guds barn, lära oss att stå upp för våra förtryckta bröder och systrar. Vi måste våga säga som det är till dem som har makten och, om det behövs, driva deras frågor så att de kan få leva i rättvis fred. När vi agerar på det sättet så kan vi vila i att vi gör det rätta.

Vårt åtagande att upphäva rasismen och läka från dess synder kräver att vi är beredda och villiga att stå i en uppriktig relation till våra kristna systrar och bröder.

Kristen enhet

En laglärd frågade Jesus: ”Och vem är min nästa?” Jesus svar pekar bortom indelningar efter religion, folkgrupp och nationalitet och manar oss att känna igen vår nästa i hennes nöd. På samma sätt behöver vi kristna lära oss att se bortom våra skiljelinjer inom den kristna familjen så att vi kan känna igen och älska våra bröder och systrar i Kristus.

Utmaning

Vilka är de marginaliserade eller förtryckta i ditt samhälle? Hur kan kyrkorna gemensamt gå tillsammans med dessa bröder och systrar, möta deras behov och höja rösten å deras vägnar?

Bön

Herre, du som kallade ditt folk ut ur slaveriet och in i friheten,

Ge oss styrka och mod att söka upp dem som saknar rättvisa. Låt oss öppna våra ögon för behoven och komma till undsättning. Samla oss genom din helige Ande till den flock som hör till Jesus Kristus, vår herde. Amen.

DAG 2

Att rätt skipas...

Bibeltexter

Ords 21:13-15	Att rätt skipas är den rättfärdiges glädje men ogärningsmannens fasa.
Matt 23:23-25	Rättvisa, barmhärtighet, trohet. Det gäller att göra det ena utan att försumma det andra.

Reflektion

Redan från början förser Ordspråksboken sin läsare med vishet och vägledning ”till insikt, till rättfärdighet, rätt och redbarhet” (1:2). Alltigenom dess kloka samling av råd, löper uppmaningen att agera rättvist och eftersträva rättfärdighet som en röd tråd; outtröttligt framhålls detta som viktigare för Gud än offer. I en kort men kärnfull fras, vittnar författaren om att den rättfärdige gläds när rättvisa skipas. Men ogärningsmännen förfasar sig. Alla kristna, tvärs över våra olika skiljelinjer, bör förenas i glädje när rättvisa skipas och vara beredda att stå enade när rättvisan möter motstånd. När vi gör vad Herren förväntar sig av oss och vågar sträva efter rättvisa, kan vi dock bli varse att vi hamnat i en storm av motstånd mot varje försök att ställa saker till rätta för de mest sårbara ibland oss.

De som har mycket att vinna på de system och strukturer som omfamnas av ”vit maktrörelsen” ”White Supremacy”-rörelsen och andra förtryckande ideologier (såsom kastsystemet eller patriarkala strukturer) kommer att försöka hindra och motarbeta rättvisan, ofta med våld. Men att sträva efter rättvisa är att rikta in sig mot maktens kärna, bereda plats för Guds rätta ordning och hållbara visdom i en värld som alltför ofta blivit okänslig för lidandet. Trots allt detta kan man glädjas åt att göra det rätta. Det finns glädje i att stämma in i påståendet ”Black Lives Matter”, i strävan efter rättvisa för Guds förtryckta och exploaterade barn.

Det finns glädje i strävan efter försoning med andra kristna, så att vi tillsammans bättre kan tjäna Guds rikes utbredande. Låt denna glädje komma till uttryck genom delade erfarenheter av Guds närvaro i gemenskapen, på både välbekanta och outforskade platser, dit Gud leder oss på vägen till läkning, försoning och enhet i Kristus.

Kristen enhet

De religiösa ledare som Jesus riktar sig till i evangelietexten har förhärdats och blivit bekväma med världens orättvisor. De utför gärna religiösa plikter såsom att ge tionde av mynta, dill och kummin, men försummar de tyngre och mer krävande buden om rättvisa, barmhärtighet och trohet. På ett liknande sätt har kristna människor idag vant sig vid och blivit obesvärade av de uppdelningar som råder emellan oss människor. När det kommer till våra religiösa sedvänjor är vi trogna, men vi bortser ofta från Herrens utmanande önskan om att alla hans lärjungar ska vara som en.

Utmaning

Hur kan församlingar stötta varandra i att stå stadigt när vårt engagemang för rättvisa väcker motstånd?

Bön

Gud, du är visdomens källa. Vi ber om klokhet och mod att göra det rätta, att våga ta itu med det som blivit fel i världen genom att agera för att rättas till. Vi ber om vishet och mod att få växa i enhet med din son, Jesus Kristus. Han som, tillsammans med dig och den helige Anden, råder i evigheters evighet. Amen.

DAG 3

Rättvisa, barmhärtighet och anspråkslöshet

Bibeltexter

Mika 6:6-8	Det enda Herren begär av dig: att du gör det rätta, lever i kärlek och troget håller dig till din Gud.
Mark 10:17-31	Gode mästare, vad skall jag göra för att vinna evigt liv?

Reflektion

Inte jag – vi. Profeten förklarar för folket vad trohet till Guds förbund handlar om: ”det enda Herren begär av dig: att du gör det rätta, lever i kärlek och troget håller dig till din Gud.” I biblisk hebreiska är rättvisan och barmhärtigheten inget motsatspar, utan binds i själva verket samman till ett och samma ord, mishpat. Gud har visat oss vad som är gott, och bett oss göra det rätta genom att leva i kärlek och i enkelhet gå med vår Gud. Att gå med Gud innebär att gå med andra och handlar därför inte bara om den enskilda individen.

Den kärlek som Gud kallar oss till är alltid en kärlek som förenar: inte jag – vi. Denna insikt gör stor skillnad för hur vi ”gör det rätta”. Som kristna agerar vi rättvist för att synliggöra något av Guds rike i den här världen, och vi bjuder därmed in andra i denna Guds kärleksfulla barmhärtighet. I Guds rike är vi alla, som Guds barn, lika högt älskade. Som kyrka är vi kallade att älska varandra som bröder och systrar och att välkomna andra in i denna kärlek.

Kallelsen till rättvisa, barmhärtighet och att gå ödmjukt med Gud, för oss samman till gemensamt agerande så att vi i våra gemenskaper tillsammans vittnar om Guds rike: inte jag – vi.

Kristen enhet

Anspråkslöshet var en utmaning för den rike unge man som frågade Jesus om vad han behövde göra för att få evigt liv. Han hade sedan barnsben följt alla buden, men kunde inte ta steget in i ett lärjungaskap på grund av den rikedom han höll så hårt om. Så svårt det kan vara för oss kristna att släppa taget om det vi uppfattar som rikedom, men som i själva håller oss tillbaka från den djupare rikedom som kommer med enheten i Jesus lärjungaskap.

Utmaning

Hur kan vi som kyrkor bättre hörsamma våra mest sårbara grannars behov? Hur kan vi hedra alla röster i våra samhällen?

Bön

Barmhärtige och kärleksfulle Gud,
Vidga vår blick så att vi förmår urskilja det uppdrag som vi delar med alla våra kristna bröder och systrar, så att vi låter ditt rikes rättvisa och din kärleksfulla omsorg spridas. Hjälp oss att välkomna våra grannar så som din Son välkomnat oss. Hjälp oss att bli mer generösa när vi inser vilken barmhärtighet du ger oss. Genom Kristus vår Herre. Amen.

DAG 4

De förtrycktas tårar

Bibeltexter

Pred 4:1-5	Vidare såg jag alla de våldsdåd som begås under solen: de förtryckta gråter men ingen tröstar dem, förtryckaren övar våld mot dem men ingen hjälper dem.
Matt 5:1-8	... Saliga de som sörjer, de skall bli trösstade...

Reflektion

”De förtryckta gråter.” Man kan föreställa sig att författaren har bevittnat grymheter tidigare. Ändå är kanske detta den första gången som han på riktigt fått se de förtrycktas tårar och fullt ut tagit in deras smärta. Samtidigt som det finns mycket att bedrövas över, bor också ett hoppets frö i detta

nya perspektiv: kanske kommer bevittnandet denna gång att leda till förändring och göra skillnad.

En ung kvinna blev vittne till de förtrycktas tårar när hon dokumenterade mordet på George Floyd i maj 2020 med sin mobilkamera. Hennes videoklipp spreds över hela världen och väckte liv i en helig vrede. Människor fick med egna ögon se, och på riktigt ta in, vad afroamerikaner fått utstå i århundraden: att oprovocerat tryckas ned av ett förtryckande system medan människor står vid sidan om och bara tittar på. Erkännandet av denna smärtsamma verklighet har till slut väckt det medlidande globalt som alltför länge lyst med sin frånvaro och som kommit till uttryck genom såväl människors böner som protester för rättvisa.

Rörelsen från att passivt stå vid sidan av och titta på till att verkligen se och ta in väcker oss till engagemang här och nu: Gud kan lyfta fjällen från våra ögon så att vi bevittnar på ett nytt, befriande sätt. När fjällen faller bort kommer Helig Ande över oss med insikt, men även som beslutsamhet att svara an på nya och friare sätt. Ett av kyrkornas gensvar resulterade i ett bönetält på George Floyd Square, den plats där han mördats. Kyrkor och församlingar gick samman för att bidra med trygghet och tröst till de sörjande och förtryckta.

Kristen enhet

Matteus återgivning av saligprisningarna börjar med att Jesus betraktar folksamlingen. Ibland dem måste han ha fått syn på fredsarbetarna, de som var fattiga i anden, de renhjärtade, de sörjande och de som hungrade och törstade efter rättvisa. I saligprisningarna sätter Jesus inte bara ord på vad människorna kämpade med, utan även på vad de skulle komma att bli: Guds barn och himmelrikets arvtagare. Som kristna kallas vi att öppna ögonen för våra bröders och systrars heliga kamper.

Utmaning

Hur har ni gått samman med andra kristna och engagerat er mot förtrycket i er omgivning? Hur skulle kyrkorna i ert lokalsamhälle kunna gå samman för att visa solidaritet med de som trycks ned?

Bön

Rättvisans och barmhärtighetens Gud, avlägsna fjällen från våra ögon så att vi kan se och ta in det förtryck som pågår i vårt samhälle. Vi ber i Jesus namn, han som såg och kände med människorna omkring sig. Amen.

DAG 5

Lovsjunga Gud i ett främmande land

Bibeltexter

Ps 137:1-4	De som höll oss fångna bad oss att sjunga, de som släpat bort oss bad om glada visor: ”Sjung för oss en sång från Sion!”
Luk 23.27-31	Jerusalems döttrar, gråt inte över mig, gråt över er själva och era barn.

Reflektion

Psalmistens klagan kommer från Judas exil i Babylon, men dess smärta genljuder över olika tider och kulturer. Kanske ropade psalmisten ut sina ord mot himlen. Kanske utmejslades varje vers mellan djupa sorgesuckar. Kanske uttalades orden med den likgiltighetens axelryckning som bara kan komma ur ett liv av orättvisa och maktlöshet. Hur än orden en gång uppkom, har de väckt resonans i hjärtat hos många andra som behandlats som främlingar, i andra länder eller i sina egna.

Förtryckarens behov av glädje och god stämning i den här psaltarpsalmen och kravet på att få höra sånger sjungas om ett lyckligt förflutet är något som marginaliserade folk genom historien ofta förväntats leverera. ”Minstrel”-shower, geishors dans eller Vilda västern-uppträdanden med cowboys och indianer är några exempel på hur förtryckare begärt att kuvade folkgrupper ska underhålla och uppträda sorglöst för dem för att säkra sin egen överlevnad. [6] Budskapet är lika enkelt som det är grymt; era sånger, era ceremonier, er kulturella identitet, allt det som ni håller för heligt och som gör er unika är endast tillåtet i den mån det tjänar oss.

Den här psaltarpsalmen ger röst åt generationer av förtryckta ges. Hur ska vi kunna sjunga Herrens sånger när vi blivit främlingar i vårt eget land? Vi sjunger inte för dem som förtrycker oss, utan för att prisa Gud. Vi lovsjunger att vi inte är ensamma, för Gud har aldrig övergivit oss. Vi sjunger för att vi är omgivna av en sky av vittnen. Förfäderna och helgonen inspirerar oss. De manar oss att sjunga hoppets sånger, frihetens sånger, sånger om ett hemland dit folket en dag får återvända.

Kristen enhet

Lukasevangeliet skildrar hur människor, många av dem kvinnor, slår följe med Jesus också i den stund då han måste bära sitt kors på vägen till Golgata. En sådan efterföljelse kallas för troget lärjungaskap. Dessutom ser Jesus deras egen kamp och det lidande de kommer att behöva uthärda i bärandet av sina egna kors.

Tack vare den ekumeniska rörelsen delar kristna i vår tid sånger, böner, tankar och insikter med varandra, tvärs över traditioner och samfundslinjer. Vi tar emot dem från varandra som frukter av de andras tro och kärleksfulla lärjungaskap, ofta vunna genom prövningar och mödosamma

---

[6] ”Minstrel”-shower har sin uppkomst i 1830-talet och tros vara den första inhemska amerikanska underhållningsformen – en kombination av ”blackface”, ett slags teatersmink främst buret av vita, och uppträdanden som på ett nedsättande sätt porträtterade afroamerikaners uttryck och personligheter. Under 1890-talet började även svarta underhållare att bära sminket, sjunga, dansa och ta upp provokativa ämnen som sex i ”svarta minstrel-shower”, då de kände ett extra ansvar att motsäga de löjeväckande, primitiva och överdrivet erotiserade svarta stereotyperna, vilket utvecklades till en scenkonst som balanserade rasistiska stereotyper med politiska inlägg.
Under 1600-talet uppkom föreställningen om geishan som en ”artist” som uppträdde med dans, musik, konversation och andra konster genom olika te-ceremonier.
Efter Slaget vid Little Bighorn, grundade Buffalo Bill Cody ”the Wild West Show”, en turnerande föreställning som bland annat innefattade en iscensättning av General Custards sista strid.

erfarenheter. Dessa delade gåvor är rikedomar att vörda och vittnar om den tro som vi alla har gemensam.

Utmaning

Hur kan vi lyfta fram våra berättelser om de förfäder och helgon som levt ibland oss och som sjungit sånger om tro, hopp och befrielse från fångenskap?

Bön

Alla förtrycktas Gud,
Öppna våra ögon för de svårigheter som fortsätter att drabba våra systrar och bröder i Kristus. Må din Ande ge oss modet att sjunga i endräkt, att höja våra röster tillsammans med de vars lidande inte hörsammas. Vi ber i Jesus namn. Amen.

DAG 6

Vad ni gjort för någon av dessa minsta ... det har ni gjort för mig.

Bibeltexter

Hes 34:15-20	Jag skall leta efter de vilsegångna och hämta hem de bortsprungna, jag skall förbinda de skadade, hjälpa de sjuka och se till de starka och välmående.
Matt 25:31-40	Sannerligen, vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig.

Reflektion

I Matteusevangeliet påminns vi om att vi inte kan separera vår kärlek till Gud från vår kärlek till andra. Gud älskar vi när vi ger de hungriga att äta, ger de törstiga att dricka, välkomnar främlingar, klär de nakna, visar omsorg om de sjuka och besöker de fängslade. När vi tjänar och visar omsorg om ”någon av dessa minsta”, tjänar vi också Kristus.

Under åren 2020 och 2021 blottlades vilket stort lidande som finns bland Guds barn. Den världsomfattande covid-19-pandemin, tillsammans med ekonomiska, utbildningsmässiga och miljömässiga ojämlikheter, fick konsekvenser som kommer att ta årtionden att reparera. Såväl individuellt som kollektivt lidande blev uppenbart runtom i världen och förenade samtidigt kristna i kärlek, empati och solidaritet. I Minnesota blottlade mordet på George Floyd en fortsatt och motståndskraftig rasism. Floyds klagorop ”Jag kan inte andas” ekade genom mångas lidande under såväl pandemins som förtryckets tyngd.

Gud kallar oss att hedra varje medlems helighet och värdighet i sin familj. Att vi visar omsorg, tjänar och älskar andra visar oss vilka vi är. Som kristna måste vi stå enade i vårt uppdrag att älska och bry oss om andra, liksom Gud älskar och har omsorg om oss. När vi lever så gestaltar vi vår tro genom våra handlingar och vår tjänst för världen.

Kristen enhet

Profeten Hesekiel beskriver Herren Gud som en herde som gör flocken hel genom att fånga upp dem som gått vilse och plåstra om dem som skadats. Enheten är Faderns vilja för sitt folk och han fortsätter att åstadkomma denna enhet, helandet av sin flock, genom den helige Andens rörelse. Genom bönen öppnar vi oss för att ta emot den Ande som återställer enheten bland alla döpta.

Utmaning

På vilka sätt är ”dessa minsta” osynliga för dig eller för din kyrka? Hur kan våra kyrkor gemensamt engagera oss för ”dessa minsta?”

Bön

Kärlekens Gud,
Vi tackar dig för din outtröttliga kärlek och omsorg om oss. Hjälp oss att sjunga försoningens sånger. Öppna och vidga våra hjärtan så att vi kan ta emot din kärlek och sprida din medkänsla vidare till hela den mänskliga familjen. Vi ber i Jesu namn. Amen.

DAG 7

Det tänds ett hopp

Bibeltexter

Job 5:11-16	Det tänds ett hopp för den fattige, och ondskan tvingas till tystnad.
Luk 1:46-55	Han störtar härskare från deras troner, och han upphöjer de ringa

Reflektion

Job levde ett gott liv innan han oväntat miste sin boskap och sina tjänare, och tvingades uthärda förlusten av sina barn. Han kom att lida psykiskt, fysiskt och själsligt. Alla bär vi på lidande som kommer till uttryck i våra sinnen, kroppar och själar. Det kan leda till att vi drar oss undan Gud och vår omgivning. Vi kanske till och med mister vårt hopp. Ändå står vi som kristna enade i en tro på att Gud finns med oss mitt i vårt lidande.

Den 11 april 2021 i Minnesota sköts Daunte Wright, en obeväpnad afroamerikansk tjugoåring, till döds av en vit polisofficer under en rutinmässig trafikkontroll. Incidenten ägde rum mitt under rättegången mot Derek Chauvin, som åtalats för mordet på George Floyd.

Det är lätt att känna hopplöshet när vi än en gång påminns om att vi lever i ett brustet samhälle som inte fullt ut erkänner, hedrar och beskyddar alla människors frihet och värdighet. Bryan Massingale, en ledande romersk-katolsk socialetiker och forskare i rasrättvisa, uttrycker sig såhär: ”Samhället konstrueras av människor. Det samhälle som vi lever i är resultatet av människors val och beslut. Det betyder att människor kan åstadkomma förändring. Vad människor har tagit sönder, delat upp och separerat, kan vi med Guds hjälp också läka, förena och återställa. Det som är nu behöver inte vara så, och däri ligger hoppet och utmaningen.”

I bönen lägger kristna sina hjärtan intill Guds hjärta, för att kunna älska vad Gud älskar och älska såsom han älskar. I en uppriktig bön harmonieras alla kristnas hjärtan med varandra, bortom våra uppdelningar, så att vi kan älska vad, vem och hur Gud älskar och låta denna kärlek komma till uttryck genom våra handlingar.

Kristen enhet

Magnificat är Marias lovsång till allt som hon ser Gud göra: återställa jämvikten genom att höja upp de nedtryckta, justera orättvisan genom att mätta de som hungrar och minnas Israel, hans tjänare. Herren glömmer aldrig sina löften och försummar inte sitt folk. Det är lätt hänt att vi förbiser tron hos de som tillhör andra kristna gemenskaper än vår egen, särskilt om dessa grupper är få till antalet. Men Herren gör sitt folk helt genom att lyfta upp de minsta så att allas värde blir erkänt. Vi kallas att se vad Gud ser och att uppskatta alla våra kristna bröder och systrar såsom Gud uppskattar dem.

Utmaning

Hur kan vi förenas i Kristus med hopp och tro att Gud ska ”tvinga ondskan till tystnad?”

Bön

Hoppets Gud,

Låt oss minnas att du finns med oss i vårt lidande.
Hjälp oss att bära hoppet åt varandra när hopplösheten blir en återkommande gäst i våra hjärtan. Ge oss gåvan att stå stadigt i din älskande Ande när vi gemensamt verkar för att utplåna alla former av förtryck och orättvisa.

Ge oss modet att älska vad, vem och hur du älskar och att låta denna kärlek komma till uttryck i våra handlingar.
Genom Kristus vår Herre. Amen.

DAG 8

En återupprättad gemenskap

Bibeltexter

Ps 82:1-4	Ge de svaga och faderlösa deras rätt, låt de hjälplösa och fattiga få rättvisa
Luk 18:1-8	Skulle då inte Gud låta sina utvalda få sin rätt, när de ropar till honom dag och natt?

Reflektion

Psaltaren är en samling av böner, lovsånger, klagorop och vägledning från Gud. I psalm 82 vill Gud se en rättvisa som bevarar de grundläggande mänskliga rättigheter som alla människor har rätt till: frihet, trygghet, värdighet, hälsa, jämlikhet och kärlek. Psalmen vill också se ojämlikheter jämnas ut och ett slut på korruption och exploatering av människor. Detta är den rättvisa som vi kristna kallas att arbeta för. Vi förenar vår vilja och våra handlingar med Guds, som alltid verkar för skapelsens frälsning. Splittringen, inklusive den som finns mellan oss kristna, har alltid sin rot i synden. Försoning innebär att gemenskapen återupprättas.

Gud kallar oss att göra vår kristna tro konkret genom att agera utifrån sanningen att varje människa är värdefull, att människor är viktigare än saker och att värdet av varje institutionell struktur är beroende av huruvida den hotar eller främjar människors liv och värdighet. Varje person har rätt och skyldighet att aktivt delta i vårt samhälle, i vår strävan efter det gemensamma goda och allas välbefinnande, i synnerhet de minstas.

I ”Jesus and the Disinherited” konstaterar Howard Thurman, som var Martin Luther Kings andlige rådgivare: ”Vi måste stå upp för sanningen att allt liv är ett och att vi alla hänger samman. Därför är det vår plikt att verka för ett samhälle där den minste kan finna såväl tak över huvudet, som något att äta och dricka. Ni måste offra era liv vid samhällsförändringens altare så att var ni än är, ligger Guds rike bara bortom hörnet.”

Kristen enhet

Jesus kom med liknelsen om änkan och den orättvise domaren för att lära folket ”att alltid be och inte ge upp” (Luk 18:1). Jesus har vunnit en avgörande seger över orättvisan, synden och uppdelningen, och som kristna är det vår uppgift att först acceptera denna seger i våra hjärtan genom bön och därefter i våra liv genom handling. Måtte vi aldrig ge upp, utan snarare fortsätta att be om Guds enhet och att vi får förverkliga den genom våra liv.

Utmaning

Hur kan våra kyrkor, som Guds folk, verka för rättvisa på ett sätt som förenar oss i handling, kärlek och tjänst för hela Guds familj?

Bön

Gud, du skapare och befriare av allting,
Lär oss blicka inåt för att bottna i din älskande Ande,
Så att vi kan gå ut i vishet och mod att alltid välja kärlekens och rättvisans väg.
Detta ber vi om i Jesus Kristus, din sons, och den helige Andens namn. Amen.

Minnesotas kristna råd*

Minnesotas kristna råd (The Minnesota Council of Churches) är en medlemsorganisation för kristna samfund och trosgemenskaper. Bland de 27 medlemmarna finns historiskt svarta, protestantiska och pentekostala kyrkor, liksom grekisk-ortodoxa, fredskyrkor, och även Dakota(urfolk)-presbyterianer. Just nu handlar organisationens arbete främst om flyktingfrågor och stöd, interreligiösa relationer, och rättvisearbete.

Organisationens grundande 1947 innebar en sammanslutning av flera redan existerande ekumeniska organisationer inom delstaten Minnesota. Redan inledningsvis fanns en stor del av protestantismen representerad, men det tog några år innan även den Lutherska kyrkan gick med. Det ekumeniska omfånget vidgades ytterligare när den Grekisk-ortodoxa kyrkan anslöt sig, och fastän den Romersk-katolska kyrkan aldrig varit medlem i rådet, är relationerna goda till St. Pauls och Minnesotas ärkestift, samt med andra katolska stift runtom i delstaten. Så även till progressiva evangelikaler. Minnesotas kristna råd har historiskt starka band till andra religiösa grupper så som muslimer, judar, unitarer, buddhister och hinduer.

Till en början dominerades rådet av vita protestantiska kyrkor, med enbart vita representanter. Men under organisationens första femtio år växte engagemanget mot rasism och dialogen med rasifierade grupper. Frågor om rasism och medborgerliga rättigheter diskuterades öppet, och ett samarbete med kristna urfolksgrupper tog form. Martin Luther King bjöds in till ett evenemang år 1957 och rådets Executive Director deltog vid Kings begravning i Atlanta 1968.

I mitten av 1990-talet, genom ett samarbete med St. Pauls lokala kristna råd och Minnesotas kristna råd, lanserades ett gemensamt anti-rasistiskt initiativ. Sedan mer än 15 år har man genom detta utbildat kyrkor, och efterhand även andra institutioner och organisationer.

Minnesotas kristna råd har genom åren haft samröre med historiskt svarta kyrkor och olika afroamerikanska församlingar, men det var inte förrän under 2000-talet som de fyra historiskt svarta kyrkosamfunden med församlingar i Minnesota blev fullt ut medlemmar. År 2015 hade The African Methodist Episcopal Church, The Church of God in Christ, The National Baptist Convention USA, och The Pentecostal Assemblies of the World alla blivit medlemmar. Under 2020 anslöt sig även The Dakota Presbytery och The Communion of Holy Christian Churches till rådet, och vidgade därmed ytterligare dess mångfald.

Även efter att de historiskt svarta kyrkosamfunden blivit medlemmar i rådet, förblev dess ledning och strukturer överväldigande vita. Dess överrepresentation av vita personer uppfattades av ledningen själva - som samtidigt blivit alltmer engagerad i antirasistiskt samhällsengagemang – som problematisk. Man beslutade, för att kunna bli trovärdiga i sitt rättvisearbete, att organisationsstrukturerna behövde reflektera rådets engagemang för jämlikhet.

Under 2018 övergick rådet medvetet till en struktur i vilken officiella företrädare för de svarta samfunden innehar befattningarna som styrelsens ordförande och vice ordförande för överskådlig framtid. Detta för att svartas inflytande skulle bli centralt i rådets ledning, vilket även följdes upp genom att garantera att en majoritet av de 10 medlemmarna i rådets exekutiva kommitté är svarta, urfolk eller andra icke-vita personer.

Under 2019 utformade Minnesotas kristna råd en kommitté bestående av tjugo ledare för att tillsammans visionera om rådets framtida arbete. Gruppen bestod av lika delar urfolk, afro-, latino-, asiat- och vita amerikaner. En betydande majoritet av gruppen var yngre än fyrtio år och en övervägande del var kvinnor. Gruppen fick i uppgift att teckna en framtidsvision för rådet, kännetecknad av mångfald, bortom den traditionellt amerikanska svart-vita uppdelningen.

Under 2020 antog rådets styrelse en ändring av stadgarna som garanterar att en majoritet av styrelsen utgörs av icke-vita personer, vilket under 2021, för första gången i rådets historia, i praktiken blev verklighet. Dessutom var en majoritet av den nya styrelsen kvinnor.

Förändringarna av rådets organisationsstruktur resulterade i ett tydligare fokus på anti-rasistiskt rättvisearbete i såväl program som rekrytering, samt i nätverkande med andra organisationer. Mordet på George Floyd den 25 maj 2020 i Minneapolis ledde till att rådet trappade upp sitt anti-rasistiska engagemang. Genom olika nätverk och samarbeten deltog rådet i såväl protester som insatser för att bemöta oroligheterna i samhället. Ledarna för de svarta trossamfunden ledde en protest och bönevandring som samlade över tusen präster och pastorer.

Några få veckor efter att Floyd avlidit började Minnesotas kristna råds ledarskap att reflektera över vad som krävdes för att kunna göra ett uttalande som adresserade samhällets underliggande rasism. Syftet var att transformera de system som gjort Minnesota till en av de mest ojämlika

*Minnesotas kristna råd, som skrivit grundtexterna till 2023 års Bönevecka för kristen enhet, är ensamt ansvariga för den här texten.

platserna i USA utifrån föreställningar om ras. I september 2020 antog styrelsen en handlingsplan med 3 steg för rättvisa, med fokus på sanningssägande, utbildning och gottgörelse. Denna handlingsplan gav rådet en riktning, i efterskalven av mordet, att verka för större jämlikhet i delstaten genom att sätta igång en sanningsprocess om den skada som rasismen gjort och ett verkligt engagemang för gottgörelse.

Denna sannings- och gottgörelseprocess lyfter fram den historiska skada som urfolk och afro-amerikanska grupper har åsamkats i Minnesota. Invandrare och flyktingar från latinamerikanska, afrikanska, asiatiska, arabiska och andra länder påverkas av samma strukturer som genererat dessa orättvisor. Ett fokus på dessa strukturer får alltså även goda effekter för många grupper.

Arbetet för sanning och gottgörelse täcker in hela delstaten. Minnesotas kristna råds medlemskyrkors geografiska omfång är så pass omfattande att man har församlingar i nästan varje samhälle i staten. Med hjälp av ledarna för sina tjugosju medlemsrörelser, kan rådet genomföra program på såväl landsbygden, som i småstäder, förorter och i större städer som Minneapolis och St. Paul.

Minnesotas kristna råds trefaldiga handlingsplan vill främja

1. **Sanningssägande:** Rådet bidrar med en kraftfull moralisk röst för att lyfta fram sanningen, välkomna sorgen, verka för gottgörelse och utkräva ansvar för förändring. Sanningssägande innebär också att trosgemenskaper känns vid sin medskyldighet i rasistiska orättvisor. Med hjälp av sanningssägande utmanas narrativ som möjliggjort föreställningar om ”vit överhöghet” genom att vittnesmål underifrån blir hörda och orättvisor synliggjorda så att en transformation kan få äga rum. Sanningssägandet kommer att ta form i flera olika sammanhang inom delstaten, såväl regionalt som i städer och mindre samhällen. Nära relationer med stamsamhällen och ledare för svarta samhällsgrupper kommer att få utforma narrativen, och nyckelfrågor är bland andra: polisväsendet, mark-, hälso- och utbildningsfrågor, liksom välfärds-, anställnings- och boendefrågor.

2. **Utbildning:** Trossamfund och församlingar rustas med resurser genom kurser i bl.a. anti-rasism, kulturell kompetens och medvetet ledarskap i frågor som mångfald, jämlikhet och inkludering.

3. **Gottgörelse för svarta- och urfolksgrupper:** Målet är gottgörelse för den skada som åsamkats av rasismen. En gottgörelse- och rättviseprocess kommer att drivas av rådet över hela delstaten Minnesota, riktad mor stat, näringsliv och akademi m.fl. Utifrån koalitionsbyggen och moralisk samling kommer man att begära, eftersträva lagstiftning om, och visa exempel på gottgörelse av historiska orättvisor, samt eftersträva jämlikhet i de samtida strukturer som påverkar afroamerikanska och urfolkssamhällen. Gottgörelsearbete bygger på starka band med svarta och urfolksledare för att kunna bli framgångsrikt. Även hur gottgörelserna genomförs behöver avgöras av de svarta och urfolkssamhällena själva. Detta kommer att koordineras med sanningsprocessen.

Under 2021 rekryterade rådet co directors för anti-rasistiskt rättvisearbete ur Minnesotas urfolks- och svarta grupper och sanningsprocessen sattes igång. Dialoger initierades och allianser byggdes för att framgångsrikt kunna påbörja en gottgörelseprocess med grund i sanningssägande, om såväl historiska som samtida skadeverkningar av rasismen. Sannings-, utbildning- och gottgörelseprocessen förväntas pågå under åtminstone tio år.

Översättning: Are Norrhava